

Overweging bij het feest van Onze Lieve Vrouw van de berg Karmel

Het verhaal van de aankondiging aan Maria wordt op zeer verschillende manieren gelezen. Door die verschillende leeswijzen krijgt het verhaal ook verschillende betekenissen. Dat het verhaal verschillende betekenissen heeft, is helemaal niet erg. Het toont aan hoe rijk het verhaal is.

Sommige mensen lezen het verhaal als een uiting van het geloof in Jezus als de Messias. Ze herkennen de overeenkomsten met de verhalen uit het Oude Testament waarin de geboorte van een zoon wordt aangekondigd. Soms is die geboorte helemaal niet verwacht. In de aankondigingsverhalen wordt altijd de betekenis van de komende zoon steeds aangegeven. Meestal staat dat in het centrum van het verhaal. Dat is ook het geval in het verhaal van de aankondiging van Maria. De betekenis van het verhaal is dan dat Jezus de beloofde koning is, de nazaat van David die als een gezalfde Messias bevrijding brengt voor het volk, die zoon van God wordt genoemd en aan wiens koninkrijk geen einde komt.

Een andere lezing en daarmee ook een andere betekenis is gebaseerd op de parallelle opbouw van de verhalen over de geboorte van Johannes de Doper en die van Jezus in het evangelie volgens Lucas. De verhalen verlopen parallel aan elkaar. Maar binnen de overeenkomsten zijn er ook verschillen. De aankondiging aan Zacharias, de vader van Johannes de Doper, gebeurt in de tempel in Jeruzalem, in het centrum van het Jodendom. De aankondiging aan Maria gebeurt in de provincie, in Nazareth in Galilea. Johannes wordt profeet van de Allerhoogste genoemd. Jezus is de zoon van de Allerhoogste. Het blijkt dat het belangrijkste niet in het centrum gebeurt, maar in de periferie. Het gebeurt niet bij de mensen van een hoge stand en met belangrijke functies, niet bij de mannen van gewicht, maar bij in vrouw die zichzelf als een dienaar beschouwt. God heeft een voorkeur voor de mensen in de marge. Dat is anders dan onze spontane verwachtingen die vaak suggereren dat de belangrijkste beslissingen worden genomen door de mensen met macht. Het verhaal is een uitdrukking van de voorkeur van God voor de armen en de geringe. Hij neemt de Fundamentele beslissingen, en niet de mensen die zich de macht hebben toegeëigend. Een volgende lezing en betekenisgeving sluit hierbij aan. Het verhaal gaat over een geschiedenis van bevrijding waarin God zelf het initiatief heeft genomen. Hij is het die de geschiedenis van de mensen leidt, niet de machtigen van de aarde. Het rijmt met de nauwelijks verborgen kritiek in de eerste hoofdstukken van het Lucasevangelie op de wereldleiders van die tijd. Zelfs keizer Augustus die toch een volkstelling uitschrijft voor de gehele wereld, bepaalt de toekomst niet. Dat wordt versterkt door de woorden van de engel Gabriël dat bij God niets onmogelijk is. Het zijn dezelfde woorden die de bezoekers van Abraham spreken als zij aan Abraham aankondigen dat hij over een jaar een zoon zal hebben. Sara die in de tent verblijft, hoort deze woorden en lacht, want Abraham en Sara zijn al oud en kunnen geen kind meer verwachten. Bij God is niets onmogelijk, is het antwoord. Niet wij mensen zijn het die onze toekomst maken. We ontvangen onze toekomst uit de handen van God.

We hoeven niet te kiezen uit al deze leeswijzen en betekenissen. Het is niet zo dat slechts één betekenis de juiste is en dat alle andere fout zijn. De veelheid van betekenissen laat juist de rijkdom van het verhaal zien. We mogen zelfs het verhaal op onze eigen manier

lezen en nieuwe betekenissen aan de rijkdom toevoegen. Vandaag op het feest van Onze lieve Vrouw van de Berg van Karmel kan een lezing die let op wat er communicatief gebeurt tussen Gabriel en Maria zelfs zinvol zijn. Reeds de begroeting door Gabriel is vol van betekenis. 'Verheug u, begenadigde, de Heer is met u.' We kennen deze begroeting als het begin van het Wees Gegroet. De woorden van Gabriël zijn affectief zwaar geladen. Ze betekenen dat God aan Maria zijn liefde heeft aangeboden en dat die liefde nog steeds in haar leven doorwerkt. Bovendien rijmen deze woorden in de Griekse grondtekst met het woord 'genade' dat even verder op wordt gebruikt. De liefde van God wordt aan Maria aangeboden als een genade om niet. Het is een onvoorwaardelijke liefde. Gratia gratis data.

Het verhaal gaat verder met te zeggen dat Maria zich afvraagt wat die woorden van Gabriël betekenen. Wanneer we dat series nemen, heeft dat als consequentie dat de aankondiging van de geboorte van Jezus een uitleg is van de begroeting van Gabriel: een uitleg van wat de onvoorwaardelijke liefde van God inhoudt. Opnieuw komt er dan een vraag. 'Hoe kan dat gebeuren?' En opnieuw is er een uitleg. 'Bij God is er niets onmogelijk?' Tot nog toe is het hele gesprek van Gabriel en Maria niets anders dan uitleg en verdere concretisering van de begroeting waarmee het gesprek begon. En dan volgt het antwoord van Maria. 'Zie de dienaar van de Heer. Mij gebeure zoals u gezegd hebt.' Maria ontvangt de liefde die God haar haar aangeboden en zij voegt zich in die liefde. Ze voegt zich in het huishouden van God als een dienaar en wordt zo lid van de familie van God. In de Oudheid hoorden dienaren en dienaressen ook tot de familie. Door de liefde van God op een actieve manier te ontvangen gaat zij deel uitmaken van diens familie. In het vervolg zal blijken dat ook zij de voorkeur van God voor de armen en minsten deelt. In haar lofzang zegt zij dat God de eigenlijke machtige is en dat de rijken en machthebbers van deze wereld eigenlijk niets zijn.

Vanaf het begin hebben leden van de Karmelorde willen leven in de aanwezigheid van God op dezelfde manier als Maria heeft gedaan. 'Staan voor Gods gelaat' hebben zij dat genoemd. In Maria hebben ze herkend hoe God in ons leven aanwezig kan komen en hoe wij de liefde van God kunnen uitstralen naar alle mensen die verlangen naar Gods goedheid en naar zijn gerechtigheid. In onze huidige wereld is een dergelijk leven niet vanzelfsprekend. Maar het blijft desondanks een roeping voor alle christenen die willen leven in navolging van Jezus Messias. Voor ieder van ons is mariaal leven een genade en een roeping.

p.p. Huub Welzen o.carm.